

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA – 4101-041-03/2014

P/14/029

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

ul. Powstańców 29, 40-039 Katowice

T +48 32 784 42 00, F +48 32 784 42 30

lka@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/029 – Digitalizacja dóbr kultury w Polsce.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontroler	Beata Olejnik, specjalista kp., upoważnienie do kontroli nr 92432 z dnia 15 grudnia 2014 r. [dowód: akta kontroli str. 1-2]
Jednostka kontrolowana	Muzeum Górnośląskie w Bytomiu ¹ , Plac Jana III Sobieskiego 2, 41-902 Bytom.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Alicja Knast ² , Dyrektor Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu. [dowód: akta kontroli str. 3]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli negatywnie³ ocenia efekty procesu digitalizacji polskiego dziedzictwa narodowego realizowanego przez Muzeum Górnośląskie w Bytomiu.

Powyższą ocenę uzasadnia:

- nierzetelne sporządzenie i przedstawienie w 2013 r. Operatorowi⁴ Raportu końcowego z wykonania zadania realizowanego na podstawie umowy zawartej w 2012 r.;
- przekroczenie uprawnienia do dysponowania środkami dotacji celowej otrzymanej na realizację projektu w 2012 r. i wydanie po terminie określonym w umowie łącznie 154.444 zł, co stanowiło 52,8 % wartości Umowy i 72,4 % wartości przyznanej dotacji;
- nieprowadzenie wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej środków finansowych Programu „Kultura+” otrzymanych na realizację Zadań określonych umowami, które zawarto w 2012 r. i 2014 r.

Jednocześnie NIK pozytywnie ocenia:

- wykorzystanie środków przeznaczonych na realizację zadań związanych z digitalizacją dóbr kultury, wykonywanych w ramach Wieloletniego Programu Rządowego „Kultura+”, których efektem było, m.in. utworzenie Pracowni Fotografii i Technik Cyfrowych oraz samodzielnych stanowisk do digitalizacji zbiorów,

¹ W dalszej części „MGB” lub „Muzeum”.

² W latach 2011 – 2014 (III kwartał) funkcję na stanowisku Dyrektora Muzeum Górnośląskiego pełnili: Dominik Ablamowicz (powołany na podstawie uchwał Zarządu Województwa Śląskiego nr 2183/405/III/2010 z dnia 26 sierpnia 2010 r. – do dnia 31 sierpnia 2013 r. i nr 1878/279/IV/2013 z dnia 27 sierpnia 2013 r. - do dnia 31 sierpnia 2018 r. oraz pełniącą obecnie obowiązki Dyrektora Muzeum Alicja Knast - powołana na to stanowisko Uchwałą Zarządu Województwa Śląskiego nr 1375/351/IV/2014 z dnia 22 lipca 2014 r., pełniącą tę funkcję od 23 lipca 2014 r. do dnia 22 lipca 2021 r.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

⁴ Narodowy Instytut Audiowizualny - Państwowa Instytucja kultury wskazana w Uchwale Nr 176/2010 Rady Ministrów z dnia 12 października 2010 r., jako podmiot prowadzący priorytet Digitalizacja, dalej zwany *NInA* lub *Operator*.

repozytorium do przechowywania danych, zapewnienie odpowiedniej jakości zdigitalizowanych materiałów, jak również stworzenie bezpiecznych warunków do ich przechowywania;

– dokonanie zakupu towarów i usług związanych z realizacją Zadań z zachowaniem przepisów ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych⁵.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Efekty procesu digitalizacji zasobów kultury Muzeum.

Opis stanu
faktycznego

MGB gromadziło, przechowywało, konserwowało, udostępniało i upowszechniało zbiory oraz dokumentację z zakresu archeologii, etnografii, historii, przyrody, sztuki i techniki ze szczególnym uwzględnieniem historycznego obszaru Górnego Śląska i jego pogranicza oraz dziedzictwa kulturowego i naturalnego kresów wschodnich. Pod względem ilości największą grupę muzealiów (niemal 57 %) stanowiły kolekcje Działu Przyrody Muzeum⁶.

[dowód: akta kontroli str. 56-57; 372-373]

W MGB stosowano niesformalizowane zasadami doboru muzealiów do digitalizacji, przede wszystkim: znaczenie i waga obiektów dla dziedzictwa narodowego, potrzeby związane z wykorzystywaniem obiektów w działalności upowszechnieniowej oraz posiadane prawa własnościowe i autorskie. Ponadto, do kryterium determinującego dobór eksponatów do digitalizacji zaliczono bezpieczeństwo zbiorów. Długoterminowe Plany działalności digitalizacji przedstawiono jedynie Operatorowi w sposób ogólny we wnioskach o dofinansowanie zadań w ramach Programu „Kultura+” złożonych w 2012 r. i 2014 r.

[dowód: akta kontroli str. 166-169; 174 ;267-270; 276; 529]

Na dzień 30 września 2014 r., spośród 922.362 posiadanych muzealiów kulturowych i przyrodniczych (znajdujących się w 67.420 pozycjach inwentarza), do digitalizacji wytypowano 76,6 % tj. 736.923 (zgromadzonych w 47.194 pozycjach inwentarza) oraz 14.839 (tj. 25 %) z 59.357 woluminów zgromadzonych w Bibliotece Muzeum.

[dowód: akta kontroli str. 628; 630]

W wyniku trwających od 2012 r. prac związanych z procesem digitalizacji na nośniki cyfrowe przeniesiono zbiory zgromadzone w 20.401 pozycjach inwentarzowych, z czego w 2011 r. zdigitalizowano zbiory zgromadzone w 200 pozycjach inwentarzowych, w 2012 r. w 2.962 pozycjach inwentarza, w 2013 r. w 9.990 pozycjach, a do końca III kwartału 2014 r. zdigitalizowano 7.249 pozycji inwentarzowych. W ten sposób na dzień 30 września 2014 r. przeniesiono na nośniki cyfrowe łącznie 120.600 muzealiów i 25 woluminów zgromadzonych w Bibliotece Muzeum, a przeniesione z wersji analogowej na cyfrową zbiory stanowiły 12,3 % wszystkich muzealiów zgromadzonych w MGB (w tym woluminów zgromadzonych w Bibliotece) i 16,1 % zbiorów wytypowanych do digitalizacji.

[dowód: akta kontroli str. 631]

⁵ Dz. U. z 2013 r., poz. 907 ze zm. w dalszej części Pzp.

⁶ Stan na dzień 31 grudnia 2013 r. (dane statystyczne pochodzące ze sprawozdania z działalności Muzeum za 2013 r., str. 6, 7).

W Muzeum nie oszacowano wysokości środków finansowych niezbędnych dla przeprowadzenia całościowej cyfryzacji i digitalizacji zbiorów. Jak wyjaśniła Dyrektor, oszacowanie kosztów pełnej digitalizacji posiadanych obiektów, które mają zostać docelowo poddane cyfryzacji i digitalizacji było niemożliwe, gdyż znaczna część zbiorów to zbiory przyrodnicze, które ze względów obiektywnych (brak etatów na zatrudnienie odpowiedniej liczby specjalistów z tej dziedziny) nie są opracowane taksonomicznie i z tego powodu nie są włączone do zbiorów systematycznych, a tylko znając liczbę gatunków (a tym samym liczbę okazów) będzie można oszacować całościowy koszt cyfryzacji i digitalizacji zbiorów przyrodniczych. Digitalizacja prowadzona na miejscu w Muzeum, przez pracowników, na sprzęcie zakupionym w ramach Programu „Kultura+”, nie generowała dodatkowych kosztów, które występowałyby w przypadku zlecenia tych prac podmiotom zewnętrznym.

Przybliżony termin zakończenia przenoszenia na nośniki cyfrowe wytypowanych do digitalizacji zbiorów, jak wyjaśniła Dyrektor to 2025 r. Jednak jak dalej wyjaśniła, datę tę należy traktować w chwili obecnej jako orientacyjną, gdyż nie da się przewidzieć dynamiki przyrostu zbiorów muzealnych w kolejnych latach.

Przekazanie zgromadzonych plików z zapisem dotychczas zdigitalizowanych obiektów do Narodowego Archiwum Cyfrowego ma nastąpić w okresie od 1 do 16 kwietnia 2015 r.

[dowód: akta kontroli str. 529-530]

Nakłady na digitalizację prowadzoną w MGB w latach 2011-2014 wyniosły 622.082 zł⁷ i związane były z realizacją dwóch zadań w ramach wieloletniego programu „Kultura+”⁸ – Priorytet Digitalizacja. Zadania te realizowano w oparciu o umowy zawarte z NInA: nr 00081/12/NInA z dnia 15 października 2012 r. na zadanie pn. Rozbudowa pracowni digitalizacji obiektów przyrodniczych. Etap II⁹ oraz umowę nr 00144/14/NInA¹⁰ z dnia 25 września 2014 r. na zadanie pn. Digitalizacja muzealiów oraz doposażenie pracowni. Etap III¹¹. Wartość zawartych umów wynosiła 687.362 zł¹², z czego 450.690,00 zł (65,6 %)¹³ stanowiły środki Operatora i 236.672 zł (34,4 %)¹⁴ stanowił wkład własny MGB do Zadań.

[dowód: akta kontroli str. 144-145; 242-243]

Na realizację Zadania 1, którego celem była rozbudowa pracowni oraz zaplecza przygotowawczego w 2012 r. wydano łącznie 292.613 zł, co stanowiło 99,98 % planowanych całkowitych kosztów Zadania wynoszących 292.670 zł. Efektem rzeczowym było zakupienie wyposażenia i utworzenie Pracowni fotografii i technik cyfrowych, utworzenie i wyposażenie samodzielnych stanowisk digitalizacji i cyfryzacji, prace związane z przygotowaniem stron internetowych do udostępniania zdigitalizowanych obiektów oraz przygotowanie obiektów do procesu digitalizacji. Zadanie wykonano poprawnie pod względem merytorycznym.

[dowód: akta kontroli str. 154, 179-187]

Na Zadanie 2, którego celem była kontynuacja doposażenia Muzeum w sprzęt do digitalizacji, cyfryzacja obiektów przyrodniczych i innych z zakresu dziedzictwa kulturowego oraz rozpoczęcie udostępniania zdigitalizowanych obiektów, do dnia

⁷ W tym do końca III kwartału 2014 r. wydano 292.612,79 zł.

⁸ Program ustanowiony Uchwałą Rady Ministrów Nr 176/2010 z dnia 12 października 2010 r., w dalszej części *Program*.

⁹ Nazwa własna zadania określona we wniosku o dofinansowanie nr 22952/12/A2 z dnia 24 września 2012 r. brzmiała: Digitalizacja i udostępnianie zasobów kultury i dziedzictwa kulturowego oraz tworzenie infrastruktury technicznej dla zasobów cyfrowych. W dalszej części zwana „Zadanie 1”.

¹⁰ Termin realizacji lata 2014 – 2015.

¹¹ W dalszej części *Zadanie 2*.

¹² Wkład własny Muzeum: Zadanie 1 – 292.670,00 zł, Zadanie 2 – 394.692,00 zł.

¹³ Dofinansowanie przyznane przez NInA na: Zadanie 1 – 213.270,00 zł (72,9 %); Zadanie 2 – 237.420,00 zł.

¹⁴ Zadanie 1 – 79.400,00 zł (27,1 %), Zadanie 2 – 157.272,00 zł (39,8 %).

31 grudnia 2014 r. wydano 329.469 zł, co stanowiło 83,5 % kosztów całego projektu (394.692 zł) i 95,3 % wartości Zadania przewidzianego do realizacji w 2014 r., tj. 345.652,00 zł. Efektem rzeczowym osiągniętym w 2014 r. było zakupienie sprzętu do cyfryzacji i digitalizacji zbiorów Muzeum oraz digitalizacja muzealiów przewidzianych w projekcie. Zadanie zrealizowano poprawnie pod względem merytorycznym.

[dowód: akta kontroli str. 253; 285-286; 363; 369-370]

Digitalizację wytypowanych muzealiów prowadzono z zachowaniem wymagań, określonych w „Katalogu Dobrych Praktyk Digitalizacji obiektów muzealnych”¹⁵, w Załączniku nr 2 – Parametry digitalizacji obiektów muzealnych – wymagania dotyczące kopii wzorcowych, co zostało sprawdzone na próbie 20 losowo wybranych zdigitalizowanych muzealiów.

[dowód: akta kontroli str. 746-753]

Czynniki determinujące tempo cyfryzacji i digitalizacji muzealiów w MGB, jak wyjaśniła Dyrektor, to przede wszystkim czas oraz liczba pracowników. W przypadku MGB liczba muzealiów przypadająca na jednego pracownika merytorycznego jest znacznie wyższa niż w innych muzeach, dla których organem założycielskim jest Województwo Śląskie. W sytuacji, kiedy przeważającą część zbiorów Muzeum stanowią zbiory Działu Przyrody, na tempo digitalizacji i cyfryzacji obiektów ma również wpływ poziom opracowania naukowego zbioru. Jest to proces czasochłonny i powiązany ze stopniem poznania danej grupy systematycznej w skali globalnej.

[dowód: akta kontroli str. 530]

Ostatnia kontrola zgodności wpisów dokumentacji ewidencyjnej ze stanem faktycznym zbiorów miała miejsce w latach 2010-2011, natomiast początek procesu digitalizacji i cyfryzacji muzealiów w MGB, polegający na tworzeniu zaplecza technicznego do digitalizacji to 2011 r., a właściwy proces połączony z ich udostępnianiem rozpoczęto w grudniu 2014 i jest on ostatnim etapem realizacji Zadania 2. W związku z powyższym ustalenie dóbr, które mogły ewentualnie ulec utracie ze względu na zbyt późne rozpoczęcie procesu digitalizacji możliwe będzie dopiero po przeprowadzeniu w Muzeum kolejnego skontrum, które zgodnie z § 3 pkt 6 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach¹⁶ powinno zostać przeprowadzone w latach 2015-2016.

[dowód: akta kontroli str. 662-671]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Przekroczenie terminu realizacji Zadania określonego w § 1 pkt 8 Umowy Nr 00081/12/NInA z dnia 15 października 2012 r.

Zgodnie z treścią § 1 pkt 8 ww. Umowy, ostateczny termin wykonania zadania polegającego na rozbudowie pracowni oraz zaplecza przygotowawczego, ustalono do dnia 4 grudnia 2012 r. Do tego dnia Muzeum powinno dokonać zakupu niezbędnych towarów i usług w ramach Zadania i dokonać za nie zapłaty, zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 168 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych¹⁷ i pouczeniem znajdującym się w Raporcie końcowym z wykonania Zadania do części II pkt 3 Rozliczenia.

¹⁵ <http://www.nina.gov.pl/docs/instytut/katalog-dobrych-praktyk-digitalizacji-obiekt%C3%B3w-muzealnych.pdf?sfvrsn=3>.

¹⁶ Dz. U. nr 202, poz. 2073.

¹⁷ Dz. U. z 2013 r., poz. 885 ze zm. dalej zwana *ustawą o finansach publicznych*.

[dowód: akta kontroli str. 144-151; 179-187]

Ww. terminu nie dochowano i od 5 do 27 grudnia 2012 r. zakupiono i dokonano zapłaty za towary i usługi w łącznej wysokości 185.987 zł, co stanowiło 63,6 % wartości całego Zadania określonego umową, z czego 31.543 zł (tj. 39,7 %) wydano z wkładu własnego Muzeum do projektu, a 154.444 zł (tj. 72,4 %) ze środków dotacji celowej Programu „Kultura+”. Zatwierdzenia do zapłaty faktur i rachunków po terminie wynikającym z umowy, dokonali wspólnie Główny Księgowy oraz ówczesny Dyrektor Muzeum.

[dowód: akta kontroli str. 145; 198-199; 202; 210-234; 827-830]

Wg wyjaśnień Głównej Księgowej jak i ówczesnego Dyrektora zadanie nie zostało zrealizowane po terminie, lecz zgodnie z zapisami umowy, które były ze sobą sprzeczne w części dotyczącej terminów rozpoczęcia i zakończenia Zadania pomiędzy postanowieniami § 1 pkt 8 i § 9 pkt 2 Umowy, na co w momencie podpisywania umowy nie zwrócono uwagi, niemniej realizując zapisy tej umowy nie działano w złej wierze. Ponadto, ówczesny Dyrektor wyjaśnił, iż pamięta, że w tej sprawie toczyły się rozmowy i kontaktowano się telefonicznie z NInA, jednak jak zauważył, brak jest dowodów podejmowania ww. czynności. Przyznał także, że brak wymaganego Aneksu jest wspólnym niedopatrzeniem osób nadzorujących Projekt, tj. jego, Głównej Księgowej oraz Kierownika Działu Przyrody, który we wniosku o dofinansowanie został wskazany, jako osoba odpowiedzialna za przygotowanie wniosku i kontakty z Operatorem.

[dowód: akta kontroli str. 153; 655; 739-740]

Zdaniem NIK, w § 15 pkt 4. lit b) umowy wyraźnie określono, iż m.in. zmiana terminu realizacji Zadania wymaga pisemnego aneksu i zgody obu stron umowy pod rygorem nieważności. Bez uzyskania zgody i zawarcia aneksu, stosownie do § 9 pkt 4 umowy, należało dokonać zwrotu kwoty dotacji niewykorzystanej w terminie określonym w § 1 pkt 8 Umowy. Takie samo stanowisko zajął również Operator, który w piśmie z dnia 19 stycznia 2015 r. wyjaśnił, że MGB zobowiązane było do wykorzystania kwoty dofinansowania do dnia określonego w § 1 ust. 8 umowy, tj. do 4 grudnia 2012 r., a wykorzystanie środków po tym terminie, lecz do dnia 31 grudnia 2012 r. możliwe było jedynie w sytuacji sporządzenia aneksu, wskazując jednocześnie postanowienia § 15 pkt 4 lit. b. zawartej Umowy.

[dowód: akta kontroli str. 150; 651]

Zgodnie z zapisami § 9 pkt 4 umowy nr 00081/12/NInA z dnia 15 października 2012 r., kwotę dotacji w wysokości 154.444 zł, niewykorzystaną w terminie określonym w § 1 pkt 8 Umowy (4 grudnia 2012 r.), Muzeum zobowiązane było zwrócić do dnia 10 stycznia 2013 r. Od kwoty niezwróconej w terminie, zgodnie z § 9 pkt 4 Umowy, MGB zobowiązane było przekazać Operatorowi odsetki, liczone jak dla zaległości podatkowych, których wysokość od dnia 11 stycznia 2012 r. do dnia 31 stycznia 2015 r. wynosiła 31.966¹⁸ zł, co daje łącznie 186.410 zł

[dowód: akta kontroli str. 828; 831]

2. Nierzetelne sporządzenie Raportu końcowego z realizacji Zadania 1 wynikającego z zawartej w dniu 15 października 2012 r. Umowy nr 00081/12/NInA.

¹⁸ Obliczenia kwoty odsetek dokonano na podstawie kalkulatora odsetek od zaległości podatkowych i składkowych zamieszczonego na portalu internetowym GOFIN.pl (www.kalkulatory.gofin.pl)

W Raporcie końcowym z realizacji Zadania 1, wbrew pouczeniu zawartym w przypisie 3 do tabeli 3 Raportu nie zamieszczono w kolumnie 3 dat faktur i rachunków, a w kolumnie 4 - dat zapłaty za faktury i rachunki.

[dowód: akta kontroli str. 179-187]

Jak wyjaśniła Główna Księgowa, niezamieszczenie ww. danych wynikało „(...) z faktu, że program, w którym wypełniany był Raport nie pozwalał na wpisanie dat faktycznej zapłaty¹⁹ (...)” i ostatecznie po konsultacjach z NInA, ustalono, że raport zostanie przedłożony bez dat zapłaty, a nieuzupełnienie Raportu o daty wpisane odrębnie wyjaśniono, że uznano, iż „(...) na dokumencie sporządzanym komputerowo nie powinny znajdować się dopiski sporządzone ręcznie.” Niekompletny Raport końcowy podpisali: Główny Księgowy oraz ówczesny Dyrektor Muzeum w Bytomiu.

[dowód: akta kontroli str. 11; 650; 655; 798]

NIK nie podziela ww. wyjaśnienia. W opinii Izby działanie takie było celowe, gdyż zamieszczenie w Raporcie kompletnych danych umożliwiłoby już wówczas Operatorowi wychwycenie nieprawidłowości związanych z przekroczeniem terminu zakończenia Zadania.

[dowód: akta kontroli str. 650; 831]

3. Nieprowadzenie wyodrębnionej dokumentacji finansowo-księgowej dla środków finansowych programu „Kultura+” otrzymanych w 2012 r. i 2014 r. w formie dotacji celowych na realizację Zadania 1 i 2, czym nie wypełniono zapisów § 5 pkt 1 zawartych umów.

Obowiązująca w Muzeum Polityka rachunkowości wraz planem kont²⁰ nie zawierała zapisów wskazujących na miejsce oraz sposób ujęcia w księgach rachunkowych Muzeum zdarzeń gospodarczych związanych z realizacją zadań objętych dofinansowaniem w ramach programu „Kultura+”, co - jak wyjaśnili obaj Dyrektorzy i Główna księgowa - wynikało z błędu i zostanie sprostowane Zarządzeniem Dyrektora.

Jak dalej wyjaśniono ewidencja tych Zadań prowadzona była na koncie pozabilansowym 975 – Projekty, 975-2 – Digitalizacja.

[dowód: akta kontroli str. 806-826; 835-838; 841; 889]

Ewidencja ww. konta jednak nie wskazuje na to, aby była ona ewidencją księgową prowadzoną dla Zadań, bądź dla środków otrzymanych w formie dotacji celowej, albowiem zawierała niekompletne zapisy dotyczące wydatków ponoszonych zarówno z wkładu własnego Muzeum jak i z dotacji celowej, i tak:

- w 2012 r. – koszty łączne Zadania 1 wyniosły 292.612,78 zł (w tym z otrzymanej dotacji celowej 213.270,00zł). Przedłożona Ewidencja konta 975-2 – Digitalizacja wykazuje obroty w wysokości 267.579,99 zł.

[dowód: akta kontroli str. 183-184; 837]

- w 2014 r. – koszty Zadania 2, poniesione do 31 grudnia 2014 r. wyniosły łącznie 329.469,01 zł (w tym z przyznanej dotacji celowej 237.418,86 zł). Ewidencja konta 975-2 – Digitalizacja (do dnia 31 grudnia 2014 r.) wykazywała obroty w łącznej wysokości 286.176,44 zł.

[dowód: akta kontroli str. 369-370; 838-839]

Skutkiem nieprowadzenia wyodrębnionej ewidencji finansowo-księgowej dla środków otrzymanych na realizację Zadań jest, oprócz niewypełnienia postanowień

¹⁹ Raport końcowy oraz Raport częściowy dostępne były do pobrania na stronie NInA w formacie Excel o rozszerzeniu .xls, plik ten otwierany jest m.in. za pomocą programu Microsoft Office lub Open Office

²⁰ Zasady prowadzenia rachunkowości w Muzeum Górnosląskim w Bytomiu stanowiące Załącznik nr 2 do procedur kontroli finansowej, przyjętych Zarządzeniem nr 29/2012 Dyrektora Muzeum Górnosląskiego w Bytomiu z dnia 6 sierpnia 2012 r. w sprawie wdrożenia procedur kontroli zarządczej w Muzeum Górnosląskim w Bytomiu.

zawartych umów i naruszenia art.152 ust. 1 ustawy o finansach publicznych, utrudnienie dokonania oceny realizacji Zadań pod kątem rzeczowym i finansowym.

4. Nieopatrywanie faktur i rachunków stanowiących podstawę rozliczenia Zadania 1 i Zadania 2 klauzulą *Płatne ze środków finansowych „Kultura+”* tj. niewypełnianie postanowień zawartych w § 5 pkt 1 Umów o dofinansowanie Zadań realizowanych w ramach Programu „Kultura+”.

Dotyczyło to trzech²¹ faktur i rachunków w łącznej wysokości 61.400 zł²², dokumentujących poniesione wydatki Muzeum w związku z realizacją Zadania 1 oraz pięciu²³ faktur i rachunków w łącznej wysokości 43.542 zł²⁴, stanowiących podstawę rozliczenia Zadania 2²⁵.

[dowód: akta kontroli str.189; 214; 218; 312; 317; 323-329]

Według wyjaśnień Głównej Księgowej rachunków i faktur, które zostały opłacone ze środków własnych nie opatrzone powyższą klauzulą, ponieważ, „z zapisu § 1 pkt 3 wynika, iż środkami finansowymi Programu »Kultura+« jest przyznane Beneficjentowi dofinansowanie na realizację Zadania”.

Zdaniem NIK obowiązek opatrywania klauzulą *Płatne ze środków finansowych Programu „Kultura+”* zawarty w § 5 pkt 1 dotyczy wszystkich dokumentów, które stanowią podstawę rozliczenia finansowego Zadania, w tym również płatnych z wkładu własnego do Projektu. Wszystkie bowiem dokumenty finansowo-księgowe bez względu na źródło ich sfinansowania dotyczą tego samego Zadania, którego realizacja oparta jest na montażu środków finansowych pochodzących z NInA i wkładu własnego Muzeum do projektu.

[dowód: akta kontroli str. 147; 246; 798]

Skutkiem nieopatrywania dokumentów księgowych stanowiących podstawę rozliczenia finansowego Projektów „Kultura+” ww. klauzulą jest utrudniona ocena oraz kontrola wykonania tych Zadań pod względem rzeczowym i finansowym bez posiłkowania się Raportami częściowymi lub końcowymi z ich realizacji.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z zaleceniami sformułowanymi w „Katalogu dobrych praktyk digitalizacji obiektów muzealnych”, Muzeum powinno sporządzić długoterminowe plany digitalizacji, których do czasu kontroli NIK, MGB nie posiadało.

Pełniący w 2012 r. funkcję Dyrektora Muzeum Dominik Abłamowicz wyjaśnił, że standardy nie noszą znamion normatywu prawnego i w znakomitej większości odnoszą się do standardów technicznych digitalizacji takich jak parametry sprzętu i oprogramowania. Ponadto, jak dalej wyjaśnił, w Katalogu w art. 1 mowa jest o konieczności opracowania planów i harmonogramów digitalizacji, ale z uwzględnieniem możliwości kadrowych, sprzętowych i finansowych. Lata objęte kontrolą łączą się z budową od podstaw systemu digitalizacji w MGB, a grant przyznany w 2012 r. miał charakter sprzętowo-materiałowy. Ponadto jak wyjaśnił, we wniosku o dofinansowanie, w części dotyczącej kryteriów wyboru zbiorów digitalizowanych wskazano, że chodzi o zbiory entomologiczne Działu Przyrody.

[dowód: akta kontroli str. 738-739]

Obecna Dyrektor pani Alicja Knast, która w imieniu Muzeum podpisała oświadczenie o stosowaniu „Standardów w procesie digitalizacji obiektów dziedzictwa

²¹ Faktura VAT nr 693/11/2012 na kwotę 47.800,26 zł, rachunek wystawiony do umowy o dzieło nr 57/2012 na kwotę 8.600,00 zł, rachunek wystawiony do umowy o dzieło nr 56/2012 na kwotę 5.000,00 zł.

²² Co stanowiło 21 % wartości całego Zadania 1.

²³ Faktura VAT FC/688/11/2014 na kwotę 1.582,00 zł, faktura VAT FS-14/12/11 na kwotę 10.960,00 zł, rachunek wystawiony do umowy o dzieło z dnia 11 lipca 2014 r. (Martyna Cz.) na kwotę 15.500,00 zł; rachunków na kwoty 7.500,00 zł i 8.000,00 zł wystawionych do umowy o dzieło z dnia 11 lipca 2014 r. (Marian K.).

²⁴ Co stanowiło 13,2 % wartości środków wydatkowanych na realizację Zadania 2 do końca 2014 r.

²⁵ Łączna wartość nieopisanych faktur i rachunków wynosiła 104.942 zł

kulturowego” w 2014 r. wyjaśniła, że typowanie obiektów muzealnych odbywa się o niepisane zasady z uwzględnieniem znaczenia i wagi obiektów dla dziedzictwa narodowego, potrzeb związanych z wykorzystaniem obiektów w działalności upowszechnieniowej oraz z uwzględnieniem posiadanych praw autorskich oraz bezpieczeństwem dóbr, a ich klasyfikowanie wg powyższego podziału odbywa się a poziomie poszczególnych Wydziałów. Ponadto, jak wyjaśniła, sformalizowane dokumenty, dotyczące kryteriów doboru muzealiów do digitalizacji i planów długoterminowych dla tej działalności, wraz z listami obiektów przewidzianych do digitalizacji są obecnie opracowywane z uwzględnieniem ww. kryteriów doboru muzealiów i w oparciu o doświadczenia z dotychczasowego procesu digitalizacji zbiorów wynikających ze specyfiki Muzeum Górnośląskiego. Prace nad ostateczną wersją ww. dokumentów, jak wyjaśniła, zostaną ukończone do końca marca 2015 r., tj. z chwilą zakończenia zadania realizowanego w ramach projektu Kultura+.

[dowód: akta kontroli str. 529-530; 698]

Nie podzielając złożonych wyjaśnień, NIK wskazuje, że składając wniosek, obaj Dyrektorzy złożyli oświadczenia, w których zobowiązali się do stosowania standardów, zawartych w „Katalogu dobrych praktyk digitalizacji obiektów muzealnych”.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Tworzenie infrastruktury technicznej dla zasobów cyfrowych.

Opis stanu faktycznego

Muzeum posiadało stałą siedzibę. Powierzchnia użytkowa pomieszczeń czterech budynków stanowiących jego własność²⁶ wynosiła 11.287,5 m². Pracownia fotografii i technik cyfrowych, stanowiąca wyodrębnione pomieszczenie zajmowała około 30 m². Pomieszczenie biurowe, w którym umieszczono serwery służące do przechowywania zdigitalizowanych obiektów zajmowały powierzchnię około 16 m². Oba ww. pomieszczenia znajdowały się w budynku biurowo-magazynowym o powierzchni użytkowej 8.300 m² przy Placu Sobieskiego 2 w Bytomiu. W tym samym budynku znajdowało się siedem niezależnych stanowisk do digitalizacji i cyfryzacji, z czego jedno w Bibliotece Muzeum, jedno w Pracowni Konserwacji Dziel Sztuki oraz w Dziale Przyrody, gdzie znajdowały się trzy samodzielne stanowiska digitalizacyjne oraz dwa stanowiska do cyfryzacji danych systematycznych kolekcji entomologicznych. Digitalizacją obiektów muzealnych prowadzoną od 2012 r. w ramach programu „Kultura+”, zajmowało się po dwóch pracowników w 2012 r. i 2013 r. oraz 16 pracowników w 2014 r., co stanowiło odpowiednio 5,4 %, 5,7 % i 48,5 % pracowników merytorycznych (bez administracji i obsługi) zatrudnionych w MGB²⁷. W realizacji projektów związanych z digitalizacją uczestniczyło również 11 osób zatrudnionych na podstawie umów o dzieło. W 2012 r. było to pięć osób, a w 2014 r. sześć osób.

[dowód: akta kontroli str. 183-184, 285-286; 530-531; 590-624; 633; 703-718; 743]

Na dzień 31 grudnia 2014 r. ze środków Programu „Kultura+” w Muzeum utworzono Pracownię fotografii i technik cyfrowych, działającą w pionie Działu Promocji i Imprez, która spełniała wymogi dla tego typu pomieszczeń określone w Katalogu Dobrych Praktyk Digitalizacji obiektów muzealnych oraz zakupiono dyski i serwery

²⁶ Właścicielem działek na których znajdowały się budynki MGB było Województwo Śląskie, a Muzeum było ich użytkownikiem wieczystym (wg wpisów do Centralnej Bazy Ksiąg Wieczystych Ministerstwa Sprawiedliwości – <https://ekw.ms.gov.pl/eukw/pdcbdkw.html>).

²⁷ Ogółem zatrudnionych w MGB było: 69 pracowników na dzień 31 grudnia 2012 r., 65 pracowników na dzień 31 grudnia 2013 r. i 64 pracowników na dzień 31 grudnia 2014 r.

do przechowywania i zabezpieczania zasobów cyfrowych. Ochrona zdigitalizowanych obiektów opierała się na systemie RAID–6²⁸, który zapewniał możliwość ich odtworzenia wersji cyfrowych muzealiów w przypadku awarii któregośkolwiek z dysków serwera. Kontrolę jakości zdigitalizowanych zbiorów prowadzono nie rzadziej niż raz w roku poprzez fizyczne sprawdzenie jakości nośników ze zgromadzonymi danymi oraz bezpośrednio w działach prowadzących digitalizację. Kopie digitalizowanych obiektów wykonywano nie rzadziej niż raz w miesiącu, a kopie digitalizowanych obiektów każdego dnia po zakończeniu pracy i przesyłane do repozytorium znajdującym się na serwerze.

Muzeum posiadało pięć stanowisk digitalizacji i dwa stanowiska do cyfryzacji danych systematycznych kolekcji entomologicznych utworzone w: pomieszczeniach Biblioteki, (jedno, pok. 32) i Działu Przyrody (cztery stanowiska digitalizacji - pok.: 14B i 35 i dwa stanowiska cyfryzacji pok. 35 i 38). Na urządzenie ww. Pracowni fotografii, zakup serwerów oraz stworzenie siedmiu samodzielnych stanowisk wydano łącznie 304.775 zł²⁹, w tym ze środków NInA – 226.190 zł³⁰ i 78.585 zł³¹ z wkładu własnego MGB do Projektu. Parametry techniczne zakupionego sprzętu gwarantowały zachowanie standardów i wymagań technicznych dla wynikowych danych procesów digitalizacyjnych określonych w Katalogu Dobrych Praktyk Digitalizacji.

[dowód: akta kontroli str. 183-184; 369-370; 634-643; 672-691; 743; 832-833]

Zakupu sprzętu i oprogramowania do digitalizacji i upowszechniania zbiorów dokonano z zachowaniem przepisów ustawy Pzp dla zakupów dokonanych w trybie przetargu nieograniczonego przy realizacji Zadanie 1 w 2012 r.

W 2014 r. przy zakupie sprzętu i oprogramowania do digitalizacji i upowszechniania zbiorów zastosowano procedury określone w Zarządzeniu wewnętrznym nr 12/2014 Dyrektora Muzeum z dnia 12 maja 2014 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartość szacunkowej do 30.000 euro, ponieważ wartość zakupów nie przekroczyła kwoty, o której mowa w art. 4 pkt 8 ustawy Pzp.

[dowód: akta kontroli str. 134; 845-846]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieoznaczenie logotypami Projektu „Kultura+” sprzętu i wyposażenia zakupionego w 2012 r. i 2014 r., czym naruszono zapisy § 4 pkt 2 zawartych umów nr 00081/12/NInA z dnia 15 października 2012 r. oraz nr 00144/14/NInA z dnia 24 września 2014 r.

[dowód: akta kontroli str. 634-643; 1025-1034]

Jak wyjaśnił Kierownik Działu Przyrody, powyższe wynikało z niedopatrzenia. Nieprawidłowość usunięto w toku kontroli, a logotypy Programu „Kultura+” zamieszczono na zakupionym sprzęcie, a tam gdzie nie było to możliwe na drzwiach wejściowych do pracowni wyposażonych w sprzęt zakupiony w ramach Programu.

[dowód: akta kontroli str. 146; 244; 634-643; 801; 847-848]

28 RAID (ang. Redundant Array of Independent Disks, Nadmiarowa macierz niezależnych dysków) – polega na współpracy dwóch lub więcej dysków twardych w taki sposób, aby zapewnić dodatkowe możliwości, nieosiągalne przy użyciu jednego dysku jak i kilku dysków podłączonych jako oddzielne RAID używa się w następujących celach: zwiększenie niezawodności (odporność na awarie), zwiększenie wydajności transmisji danych, powiększenie przestrzeni dostępnej jako jedna całość.

²⁹ W tym 188.012,79 zł w 2012 r. i 116.761,99 zł w 2014 r.

³⁰ W tym. 122.270,00 zł w 2012 r. i 103.919,99 zł w 2014 r.

³¹ W tym 65.742,79 zł w 2012 r. i 12.842,00 zł w 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Upowszechnianie zasobów cyfrowych.

Opis stanu
faktycznego

Proces digitalizacji zbiorów oraz upowszechniania są realizowane w Muzeum niezależnie od siebie i jak wyjaśniła Dyrektor ich upowszechnianie nie ma negatywnego wpływu na dynamikę oraz zakres digitalizacji. Dotychczasowe działania upowszechniające realizowane przez Muzeum nie generowały kosztów i nie uszczuplały wydatków przeznaczonych na digitalizację zbiorów.

[dowód: akta kontroli str. 531; 843]

Na dzień 30 września 2014 r. udostępniono poprzez niezależne od MGB strony internetowe, zdigitalizowane i ucyfrowione informacje o 34.398 jednostkowych obiektach muzealnych³², co stanowiło 5,3 % zbiorów zgromadzonych w Muzeum³³. Docelowo, jak wyjaśniła Dyrektor, winno zostać zdigitalizowanych około 70 % obiektów, a planowany czas zakończenia digitalizacji zbiorów to rok 2025, przy czym datę tę należy traktować, jako orientacyjną ze względu na brak możliwości oszacowania dynamiki przyrostu zbiorów muzealnych w kolejnych latach.

[dowód: akta kontroli str. 530; 628-630]

Upowszechnianie informacji o zdigitalizowanych i ucyfrowionych zbiorach posiadanych przez Muzeum prowadzono poprzez umieszczenie na stronie internetowej Muzeum odnośników do stron internetowych³⁴, zawierających zdigitalizowane obiekty kolekcji Działu Przyrody³⁵ oraz Zbiorów Biblioteki udostępnionych poprzez stronę Śląskiej Biblioteki Cyfrowej. Obiekty te upowszechniano poprzez strony internetowe: www.ksib.pl, www.biomap.pl oraz www.sbc.org.pl w związku z realizacją umów zawartych z: Uniwersytetem Warszawskim w dniu 12 kwietnia 2005 r. na realizację projektu pn. *Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności* oraz z Biblioteką Śląską w Katowicach w dniu 10 grudnia 2007 r. na udostępnianie cyfrowej kopii dzieł należących do MGB oraz ich publikację w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej. Ponadto Muzeum udostępniało wizerunki zdigitalizowanych zbiorów w formie prezentacji towarzyszących wystawom, promocji wydarzeń muzealnych na stronie internetowej skierowanych do szerokiego grona odbiorców oraz poprzez portal społecznościowy.

NIK zauważa, że udostępnione dotychczas zbiory Działu Przyrody, zamieszczane na stronach www.ksib.pl oraz www.biomap.pl to informacje skierowane do dość ograniczonego grona odbiorców zajmujących się naukowo lub hobbystycznie entomologią.

[dowód: akta kontroli str. 531; 537-545; 629; 844]

Upowszechnianie i udostępnianie zdigitalizowanych zbiorów w ramach programu „Kultura+” nie generuje dodatkowych kosztów, gdyż jak wyjaśniła Dyrektor, wykonywane jest przez pracowników Muzeum. Etap upowszechniania i udostępnienia zdigitalizowanych zbiorów w ramach umowy zawartej w 2014 r.³⁶

³² Obiekty te upowszechniono poprzez strony internetowe: www.ksib.pl, www.biomap.pl oraz www.sbc.org.pl w związku z realizacją umów zawartych z: Uniwersytetem Warszawskim w dniu 12 kwietnia 2005 r. na realizację projektu pn. *Krajowa Sieć Informacji o Bioróżnorodności* oraz z Biblioteką Śląską w Katowicach w dniu 10 grudnia 2007 r. na udostępnianie cyfrowej kopii dzieł należących do MGB oraz ich publikację w Śląskiej Bibliotece Cyfrowej.

³³ Na dzień 30 września 2014 r. Muzeum posiadało łącznie 590.158 zbiorów zgromadzonych w Działach Etnografii, Sztuki, Archeologii, Przyrody i Historii oraz 59.357 woluminów zgromadzonych w Bibliotece.

³⁴ www.ksib.pl; www.biomap.pl.

³⁵ Z czego na stronie www.ksib.pl - 8.760, na stronie www.biomap.pl - 25.617 i na stronie www.sbc.org.pl - 21.

³⁶ We wskaźnikach rezultatów zadania pn. Rozbudowa pracowni digitalizacji obiektów przyrodniczych. Etap II., realizowanego w ramach umowy nr 00081/12/NIInA z dnia 15 października 2012 r. nie przewidziano udostępniania materiałów poprzez sieć Internet.

z NInA ma się zakończyć w I kwartale 2015 r. Do tego czasu zaplanowano wykonanie 28.000 skanów zbiorów w tym 27.000 zbiorów bibliotecznych i 1.000 obiektów muzealnych oraz planuje się zdigitalizowanie 700 obiektów, w tym 450 fotografii oraz 250 książek. Na trzy miesiące przed terminem realizacji zadania, tj. na dzień 31 grudnia 2014 r. z ww. zakładanych wielkości wykonano 24.000 skanów zbiorów w tym 23.000 zbiorów bibliotecznych i 1.000 obiektów muzealnych oraz zdigitalizowano łącznie 490 obiektów, w tym 400 fotografii i 90 książek. Do dnia 31 grudnia 2014 r. poprzez stronę internetową MGB nie udostępniono ani jednego wizerunku zdigitalizowanych muzealiów.

Upowszechnianie zdigitalizowanych zasobów Działu Przyrody na stronach internetowych www.ksib.pl i www.biomap.pl oraz zbiorów Biblioteki na stronie www.sbc.pl odbywa się bezpłatnie i jest konsekwencją realizowanych przez właścicieli tych stron własnych programów w ramach podpisanych w Muzeum porozumień i umów³⁷.

[dowód: akta kontroli str. 265; 363-364; 531; 537-545; 629]

Głównym czynnikiem ograniczającym realizację procesu digitalizacji, a tym samym również upowszechniania zbiorów, jak wyjaśniła Dyrektor Muzeum, są ograniczenia w możliwości zatrudnienia dodatkowych osób, co usprawniłoby proces digitalizacji i cyfryzacji.

[dowód: akta kontroli str. 144; 164; 532]

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁸, wnosi o:

- 1. Sporządzenie i przekazanie Operatorowi kompletnego i rzetelnego Raportu z wykonania Zadania realizowanego w 2012 r.**
- 2. Dokonanie zwrotu na rzecz Operatora kwoty dotacji w wysokości 154.444 zł, niewykorzystanej w terminie określonym w umowie nr 00081/12/NInA z dnia 15 października 2012 r. wraz z odsetkami, obliczonymi zgodnie z § 9 pkt 4 tej umowy.**
- 3. Oznaczenie wszystkich dokumentów księgowych, stanowiących podstawę rozliczenia Zadań realizowanych w 2012 r. oraz w latach 2014 i 2015 w sposób trwały, zgodnie z wymogami umów i punktu 3 Pouczenia Raportów końcowych i częściowych.**
- 4. Sporządzenie długoterminowych planów digitalizacji zbiorów muzealnych, o których mowa w „Katalogu dobrych praktyk digitalizacji obiektów muzealnych”.**

³⁷ Na dzień 30 września 2014 r. na ww. stronach internetowych udostępniono ogółem wizerunki 34.398 jednostkowych obiektów muzealnych, z czego: na stronie www.ksib.pl – 8.760, na stronie www.biomap.pl – 25.617 i na stronie www.sbc.org.pl – 21.

³⁸ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zmianami.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 27 lutego 2015 r.

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

**Kontroler
Beata Olejnik
specjalista kontroli państwowej**

.....